

МОНІТОРИНГ «БІБЛІОТЕКИ ВНЗ М. МИКОЛАЄВА У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ»

В останнє десятиліття в усі сфери діяльності людства, у тому числі і в культурологічну, стрімко увірвався термін «віртуальність». Віртуальний бібліотечний простір, що формується з метою бібліотечно-інформаційного обслуговування користувачів, складається з кількох компонентних складових: внутрішніх бібліотечних електронних ресурсів, до яких здійснюється онлайн доступ, та зовнішніх ресурсів, послуг, що надаються бібліотеками безпосередньо в Інтернеті з використанням сервісів Веб 2.0.

Формування віртуального бібліотечного простору для всебічного задоволення інформаційних потреб користувачів перебуває в категорії пріоритетних завдань книгозбірень вишів. Тому, відповідаючи на вимогу часу, відділом бібліотечного маркетингу, інноваційної та методичної роботи Наукової бібліотеки НУК було проведено моніторинг "Бібліотеки ВНЗ м. Миколаєва у віртуальному просторі".

У дослідженні прийняли участь провідні книгозбірні вишів м. Миколаєва, що входять до складу Методичного об'єднання, а саме:

- Наукова бібліотека Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (НБ НУК);
- Наукова бібліотека Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського (НБ МНУ);
- Бібліотеки Чорноморського державного університету ім. П. Могили (Бібліотека ЧДУ);
- Бібліотеки Миколаївського національного аграрного університету (Бібліотека МНАУ);
- Бібліотеки Відокремленого підрозділу "Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв" (Бібліотека ВП "МФ КНУКіМ");
- Бібліотеки Миколаївського інституту права НУ "ОЮА" (Бібліотека МП НУ"ОЮА").

Дослідження віртуальних представництв бібліотек вишів м. Миколаєва свідчить, що забезпечення їх онлайн присутності в Інтернеті здійснюється шляхом організації та підтримки сайтів або сторінок на сайтах вишів, блогів, сторінок або груп у популярних серед молодіжного середовища соціальних мережах тощо.

Станом на 01.11.2015 р. всі бібліотеки вишів м. Миколаєва, що входять до складу Методичного об'єднання, представлені у глобальній світовій мережі. Свої власні сайти мають – НБ НУК імені адмірала Макарова та Бібліотека МНАУ, також нещодавно власний сайт створила Бібліотека Миколаївського інституту права НУ "ОЮА" і одночасно ця бібліотека має свою сторінку на сайті вишу. Крім того, сторінки на сайтах вишів мають – НБ МНУ імені В. О. Сухомлинського, Бібліотека ЧДУ ім. П. Могили; блог на сайті університету має Бібліотека ВП "МФ КНУКіМ", окремий блог має Бібліотека ЧДУ ім. П. Могили.

Для користувача першочерговим є інформаційний контент сайту, тож передусім було здійснено моніторинг саме змістовного наповнення цих веб-ресурсів, який дав змогу виявити: на сайтах або на сторінках всіх книгозбірень вишів – учасників дослідження, у більш повній або скорченій формі міститься інформація про бібліотеки (історична довідка, структура, правила користування, спектр послуг).

Дослідження віртуальних представництв свідчить, що веб-сайти двох бібліотек вишів – НБ НУК імені адмірала Макарова та Бібліотеки МНАУ надають віддаленим користувачам доступ до Електронного каталогу. Доступ до віртуальних виставок пропонується на сайтах – НБ НУК імені адмірала Макарова, Бібліотеки МНАУ та Бібліотеки Миколаївського інституту права НУ "ОЮА" та у блозі Бібліотеки ВП "МФ КНУКіМ".

Доступ до аналітичних та повнотекстових БД власної генерації більшість бібліотек МО надають у локальних мережах вишів.

Доступ до передплачених БД віддаленим користувачам надає НБ НУК (повнотекстові електронні колекції книг видавництва "Центр навчальної літератури", БД EBSCO host Research Databases).

Систематично тестові доступи до різноманітних електронних ресурсів надає НБ НУК (у розділах "Новини", "Діючі тестові доступи"), крім того, на сайті книгозбірні розміщується інформація про вільний доступ (Open Access) до наукових електронних ресурсів під час Міжнародного Тижня Відкритого Доступу. Також тестові доступи до різноманітних електронних ресурсів пропонують Бібліотека МНАУ (у розділі "Актуально"), та Бібліотека ЧДУ.

НБ НУК та Бібліотека МНАУ працюють над наповненням Інституційних репозитаріїв вишів – відкритих наукових архівів, та надають віддаленим користувачам на сайтах книгозбірень постійний та надійний доступ до наукових досліджень професорсько-викладацького складу, співробітників, магістрантів, аспірантів та студентів цих ВНЗ.

Об'єктом аналізу стали і бібліографічні ресурси бібліотек МО. Доступними на момент вивчення (вересень – жовтень 2015 р.) були електронні бібліографічні ресурси, що представлені на сайтах трьох бібліотек, а саме: НБ НУК, Бібліотеки МНАУ, Бібліотеки Миколаївського інституту права НУ "ОЮА", а також у блозі "Культурна бібліотека" Бібліотеки ВП "МФ КНУКіМ".

Отже, аналіз змісту сайтів бібліотек МО засвідчив, що усі наявні сайти, сторінки на сайтах вишів мають своє обличчя, відрізняються повнотою відображення ресурсів. Сайти трьох книгозбірень (НБ НУК, Бібліотеки МНАУ, Бібліотеки Миколаївського інституту права НУ "ОЮА") мають цікавий дизайн, розгорнуту структуру, найбільш інформативні та постійно підтримуються в актуальному стані. Саме їх і варто виділити у групу лідерів.

Варто сформулювати ряд рекомендацій, які необхідно враховувати при розробці або реорганізації веб-сайту бібліотеки ВНЗ: він повинен відповідати завданням організації, бути інформативним, функціональним, привабливим та легкодоступним. Сайт слід формувати з урахуванням вимог і критеріїв якості. До критеріїв належать: глибина змісту, легкість навігації, стабільність інформаційних ресурсів, оперативність поновлення інформації, доступність для користувачів, єдність дизайну всіх розділів, наявність інформаційних ресурсів, необхідних для реалізації освітньої функції та наукової діяльності ВНЗ, посилань на освітні портали та офіційні сайти; наявність інтерактивної взаємодії з користувачем, посилання на сторінки у соціальних мережах, наявність лічильників для ведення статистики відвідувань веб-сайту та його окремих розділів.

Останнім часом в Україні спостерігається тенденція до перенесення користувацької активності до соціальних мереж та блогів. Таку складову віртуального бібліотечного представництва як блоги підтримують дві книгозбірні, охоплені дослідженням. Це – Бібліотека ЧДУ ім. П. Могили та Бібліотека ВП "МФ КНУКіМ

(блог "Культурна бібліотека"). Проаналізувавши зміст інформаційних повідомлень (постів) цих ресурсів, можна сказати, що вони переважно мають читацьке призначення. Під час моніторингу інтернет-журналів аналізувалися відповідність ресурсу меті його створення, зацікавленість читацької аудиторії, якість комунікації між бібліотекарями і читачами, зв'язок з іншими бібліотечними ресурсами. Отримані результати засвідчили, що усі досліджені блоги містять повідомлення про бібліотечні заходи, послуги та проекти, фотозвіти, бібліотечне відео. Є можливість залишати коментарі, містять посилання до сторінки бібліотеки на сайті вишу (Бібліотека ЧДУ), на соціальні мережі, є лічильник для ведення статистики переглядів (Бібліотека ВП "МФ КНУКіМ").

Прогнозуючи подальший розвиток бібліотечних блогів, охоплених дослідженням, можна побажати їм постійно підтримувати їх в активному стані, удосконалювати структуру, знайти власного читача, популяризувати бібліотечний сервіс, що у кінцевому рахунку позитивно впливатиме на імідж бібліотек.

Окрім сайтів і блогів, складовою частиною віртуального бібліотечного простору є представництва у популярних соціальних мережах (СМ).

Всі бібліотеки МО зареєстровано у соціальних мережах. Більшість книгозбірень підтримують одночасно кілька сторінок (груп) у різних соціальних спільнотах. Під час дослідження проаналізовано всі представництва бібліотек МО у соціальних мережах. Критеріями оцінювання було обрано повноту відображення профілю установи у соціальній мережі, види поширення інформації про діяльність закладу та наявність контактної інформації. Результати дослідження дозволили з'ясувати, що усі проаналізовані профілі бібліотек ВНЗ у соціальних мережах заповнено лише частково.

Отримані результати моніторингу дозволяють зробити висновок, що процес формування віртуального простору бібліотек ВНЗ м. Миколаєва відбувається нерівномірно: мережеві представництва бібліотек вишів перебувають на різних стадіях розвитку. Отже, досвід книгозбірень, де віртуальні ресурси динамічно розвиваються на користь усіх учасників комунікаційного процесу,

потребує запровадження в тих бібліотеках, де є прогалини у використанні інформаційно-комунікаційних технологій для обслуговування читачів.

Список використаної літератури

1. Зверевич, В. В. Пространство современной библиотеки: «реальное» и «виртуальное» / В. В. Зверевич // Науч. и техн. б-ки. – 2012. – № 11. – С. 7–17. – (Библиотечное пространство).
2. Киричок, И. Вузовское виртуальное сообщество: миссия библиотеки в социальных сетях / И. Киричок, О. Русанова, К. Тесленко // Бібліотечний форум України. – 2014. – № 3. – С. 18–20.
3. Кулик, Є. Формування віртуального бібліотечного простору для бібліотечно-інформаційного обслуговування юнацтва / Є. Кулик // Вісник Книжкової палати. – 2014. – № 12. – С. 28–31.
4. Назаровець, М. А. Використання комунікаційних можливостей соціальної мережі Facebook бібліотеками ВНЗ / М. А. Назаровець // Сучасні проблеми діяльності бібліотеки в умовах інформаційного суспільства : матеріали п'ятої міжнар. наук.-практ. конф., 11–12 вересня 2013 року. – Львів : Видавництво "Львівська політехніка", 2013. – С.183–190.
5. Хемчян І. Освітнянські бібліотеки України в соціальних мережах / І. Хемчян, Н. Соколовська // Вісник Книжкової палати. - 2015. - № 8. - С. 39-43.